

یادداشت

اشتباه حکمی یا موضوعی

■ یکم- اشتباه می تواند نسبت به قانون یا موضوع باشد. بر مبنای قاعده معروف «چهل به قانون رافع مسوولیت کیفری نیست» اشتباه به قانون یا اشتباه حکمی نیز اصولا مشمول این قاعده است. به سخن دیگر از شخص پذیرفته نیست به علت اینکه از وجود قانون بی خبر است، مرتکب عمل ممنوعه جزایی شود زیرا با پذیرش ادعای وی، گریز از مجازات به پدیده‌ای رایج بدل می‌شود. به گفته برخی از حقوقدانان در این صورت، «فقط حقوقدانان برجسته کیفری در صورت ارتکاب جرم قابل تعقیب و مجازات خواهند بود»، در حالی که حفظ نظم جامعه و رعایت مصالح آن ایجاب می کند در حاکمیت قانون نسبت به همه افراد و اجرای آن چنین روزنه فراری باز نشود تا مجرمان کار کشته یا افراد زرنگ و آگاه به پیچ و خم مقررات جزایی، با طرح و ثبوت ادعای خود نسبت به بی خبری از قانون مصوب بتوانند بالاتعقیب و مجازات بمانند. از این رو مطابق ماده «۲۳ قانون مدنی «قوابین ۱۵روز پس از انتشار در سراسر کشور لازم‌الاجراست مگر آنکه در خود قانون ترتیب خاصی برای موقع اجرا مقرر شده باشد»، باین حال، چهل به قانون در موارد استثنایی پذیرفته می‌شود و می‌تواند از عوامل رافع مسوولیت کیفری باشد. به عنوان مثال شخصی تازه مسلمان شده که چنین ادعایی، اگر بتواند آن را ثابت کند مشمول مقررات حد شرب خمر نخواهد بود. اشتباه موضوعی یا چهل به موضوع، از عوامل رافع مسوولیت کیفری است مانند اینکه مأمور جلب متهم، به جای او شخصی را که به وی شباهت دارد یا مشخصات مربوط به هویت وی با متهم موردنظر متشابه است، جلب می کند که در صورت ارتکاب ادعای اشتباه در موضوع، وی مسوولیت کیفری نخواهد داشت. همین‌طور شخصی که مالی را به تصور اینکه متعلق به دیگری است می‌رباید و بعد متوجه می‌شود مال خودش است هر چند می‌توان گفت او مسوولیت کیفری ندارد اما به نظر نگارنده، جرم نیز واقع نمی‌شود، چون در عنصر مادی جرم سرقت، عمل ربودن باید نسبت به مالی که متعلق به دیگری است، انجام گیرد. بنابراین عملی که «جرم محال» محسوب می‌شود زیرا به لحاظ خصوصیاتی که در مالکیت مال منقول وجود داشته (تعلق آن به خود مرتکب) ارتکاب سرقت آن توسط خود مالک غیرممکن (محال) است. برخلاف استناد برخی از حقوقدانان در تالیفاتشان به اینکه این مثال، از مضائق‌های اشتباه یا چهل موضوعی است، این نظر درست نیست زیرا برای تفکیک دقیق مرز ارتکاب عمل مباح از عمل ممنوعه یا به بیان دیگر، رعایت این ضابطه که آیا جرم واقع شده یا خیر و اگر واقع شده، مرتکب مسوولیت کیفری دارد یا نه؟ در بررسی موضوع اولویت احراز جرم بودن یا نبودن عمل است. چون در بحث عوامل رافع مسوولیت کیفری، عمل مرتکب جرم است اما او مسوولیت کیفری ندارد بنابراین کسی که مال خود را به تصور اینکه متعلق به دیگری است، می‌رباید (مانند اینکه خودرو فاقد پلاک را از محوطه پارکینگ نمایندگی فروش خودرو که در واقع قبلا به وی پیش فروش شده و آماده تحویل است، می‌رباید و بعد مطلع می‌شود خودرو متعلق به خودش بوده است) متطابقا جرمی واقع نشده و عمل مرتکب مصداق جرم محال است که در مقررات موضوعه فعلی ما این عمل قابل مجازات نیست. اما در فرضی که همان خودرو آماده تحویل متعلق به دیگری بوده است، شخص به تصور اینکه متعلق به خود اوست، با اخذ مبالغی آن را به وسیله قولنامه به دیگری می‌فروشد، عمل او فروش مال غیر است اما به لحاظ اشتباه در تشخیص مالکیت خود و بلکه نبود قصد مجرمانه، مسوولیت کیفری ندارد ولی مسوولیت مدنی وی به جای خود باقی است زیرا افزون بر استرداد وجه به خریدار، مسوول ورود خسارت‌های احتمالی خواهد بود که خریدار حق مطالبه آن را دارد. در شماره‌های آینده اشتباه در قتل را بررسی خواهیم کرد.

این ماجرا ادامه دارد.

شرق: مردی بعد از اسیدپاشی و شلیک گلوله به همسرش به زندگی خود پایان داد. اختلافات خانوادگی انگیزه مرد خشمگین برای این اقدام بود. مأموران پلیس یاسوج چند روز قبل از طریق تماس مردمی با مرکز ۱۱۰ از وقوع اسیدپاشی مطلع شدند و خود را به بیمارستان رساندند. آنها زنی را مشاهده کردند که به شدت سوخته بود و از درد توان صحبت کردن نداشت. مریم که به سختی نفس می کشید فقط در جملاتی کوتاه گفت شوهرش روی او اسید پاشیده است. کارآگاهان بعد از اطلاع از این موضوع برای دستگیری شوهر زن جوان ابتدا به خانه او رفتند ولی فهمیدند قاسم از زمان وقوع حادثه فراری شده است. در حالی که تلاش‌ها برای ردیابی این مرد ادامه داشت به صورت هم‌زمان تجسس‌هایی برای افشای انگیزه قاسم از این اقدام صورت گرفت و مشخص شد مرد جوان از مدت‌ها قبل با همسرش اختلاف داشت و آنها هراز گاهی

با هم درگیر می‌شدند اما علت این اختلافات مشخص نشد. کارآگاهان فهمیدند خانواده این دو در جریان جزییات ماجرا اقرار ندارند. مأموران را بازرسی از خانه این زن و شوهر آثار اسیدپاشی را مشاهده کردند و به این نتیجه رسیدند که قاسم از پیش برای این کار برنامه‌ریزی کرده بود و در یک لحظه بعد از مجادله با همسرش او را هدف قرار داد. در همین حال پزشکان بیمارستان، سوختگی‌های مریم را عمیق توصیف و خاطرنشان کردند وی از ناحیه سر، صورت، گردن، سینه، کمر، دست و پاها مجروح شده است که این موضوع نشان می‌داد قاسم از مقدار زیادی اسید استفاده کرده است. در حالی‌که تجسس‌ها برای یافتن مرد فراری ادامه داشت

شگرد پیچیده مجرم حرفه‌ای برای اغفال دختر جوان

■ این مرد خردادماه امسال نیز به اتهام فریب دختران روانه زندان شده بود

شرق: مردی که با اغفال دختری جوان طلا، پول و لوازم شخصی او را به یغما برده بود، توسط مأموران پلیس دستگیر شد. به گزارش خبرنگار ما، دختر جوانی روز ۲۵ دی به کلاتری باغ فیض رفت و به مأموران گفت: «چند روز پیش با جوانی به نام «آرمان امیری‌اد» آشنا شدم و طی این مدت با یکدیگر در تماس بودیم تا اینکه در روز پنجشنبه ۲۲ دی در خیابان شرفی اصفهانی – پاساژ تیرازه‌وی وسایل شخصی، لپتاپ، دو عدد گوشی تلفن همراه، گردنبند، انگشتر و کیف پولم را سرقت کرد.» با تشکیل پرونده مقدماتی کارآگاهان پایگاه دوم پلیس آگاهی تهران مسوول تحقیق در این رابطه شدند و ششای پرونده در این مرحله گفت: «چهار روز قبل از سرقت در منطقه شهریار با «آرمان امیری‌اد» آشنا شدم. یک روز به بهانه اینکه قصد دارد آهنگ‌های جدیدی را در اختیارش قرار دهد، مرا راضی کرد لپتاپم را به صورت امانت در اختیارش قرار دهم، در ساعت ۱۲ روز حاتنه در شهریار با او ملاقات کردم و با ماشین به پمپ بنزین اتوبان تهران – کریم زرقتم و از آنجا نیز برای خوردن نهار به سمت رستوران حرکت کردم. در زمان رفتن به رستوران «آرمان» به بهانه دیدن گردنبند و انگشتر، مرا مجبور کرد تا طلاهایم را در اختیارش قرار دهم و پس از گرفتن طلاها، به بهانه‌های مختلف آنها را به همراه کیف دستی حاوی پول و گوشی‌های تلفن همراه و همچنین لپتاپم در ماشین گذاشت و شاکي ادامه داد: «پس از پیاده شدن از ماشین و رفتن به دادگی پاساژ، برای خرید مانتو به یک مغازه رفتم در حالی که برای امتحان مانتو به اتاق پرو رفته بودم، متوجه شدم آرمان از این فرصت استفاده کرده و از مغازه خارج شده است. وقتی از جوان می‌کرد و پس از کسب اعتماد این افراد و با استفاده از

عکس

داروهای خواب‌آور استفاده شده در آمیموه‌های پرتقال و انار، دست به سرقت طلا و جواهرات و دیگر اموال بارزش آنها می‌زد و مالباختگان را نیز در نقاط حاشیه‌ای تهران به ویژه در مناطق غرب تهران از قبیل پارک چیتگر، به حالت بیپوشی رها می‌کرد. با شناسایی هویت دقیق متهم تمام محل‌های تردد احتمالی او در مناطق غرب و مرکزی سطح شهر تهران مورد شناسایی قرار گرفت و سرانجام روز ۱۱ ماه جاری که «میدان حر» و با یک دستگاه پژو ۲۰۶ سفید رنگ متعلق به فردی دیگر دستگیر و به پایگاه دوم پلیس آگاهی منتقل

به شدت بدحال است به بخش مراقبت‌های ویژه منتقل شده و پزشکان می‌کوشند او را از مرگ نجات بدهند. یکی از پرستاران گفت: «من متوجه نشدم این مرد چه موقع وارد بخش شد. داشتیم کارهای روزانه‌ام را انجام می‌دادم که یکدفعه صدای شلیک گلوله شنیدم. اول خیال کردم اشتباه کرده‌ام اما بلافاصله دیر دوم شلیک شد و من دوان دوان خودم را به اتاق مریم رساندم و دیدم مرد مسلح تفنگ را روی سرش گذاشت و شلیک کرد.» با مرگ مرد اسیدپاش آشای انگیزه دقیق او از چنین اقدام جنون‌آمیزی از بین رفت و کارآگاهان به این نتیجه رسیدند که او نسبت به همسر خود کینه عمیقی داشت و به هر قیمتی می‌خواست او را نابود کند. پلیس اکنون امیدوار است مریم بهبود یابد و بتواند صحبت کند تا شاید از این طریق ابعاد دیگری از این حادثه فاش شود.

■

متهمان ۲جنایت خانوادگی، در یک قدمی چوبه‌دار

شد. در فاصله دو ساعت پس از دستگیری «سعید» فردی با مراجعه به پایگاه دوم و معرفی خود به عنوان مالک خودرو به کارآگاهان گفت: «چند ساعت پیش من داخل مغازام در حال صحبت کردن با مشتری بودم که سعید وارد مغازه شد و بدون آنکه من متوجه او باشم، با برداشتن سوییچ، ماشین را برد تا اینکه از طریق تماس پلیس اطلاع پیدا کردم سعید دستگیر و ماشین من نیز توقیف شده است.» سرهنگ عباسعلی محمدیان، رییس پلیس آگاهی تهران با تأیید این خبر گفت: «متهم این پرونده از مجرمان سابقه‌داری است که بارها توسط پلیس آگاهی تهران به اتهام ارتکاب جرایم و مختلف سرقت به عنف، زورگیری، رابطه نامشروع و اذیت آزار جنسی بانوان دستگیر و روانه زندان شده اما هر بار و پس از گذشت مدت زمانی از زندان بیرون آمده و مجددا اقدام به تکرار جرایم خود کرده است و در این پرونده نیز با وجود اعتراف صریح و با وجود احتمال افزایش دیگر جرایم ارتکابی از سوی متهم فقط قرار کفالت ۱۰ میلیون تومانی برای وی صادر شده است.» سرهنگ محمدیان افزود: «با توجه به شیوه و شگرد متهم در ارتکاب سرقت‌های خود به ویژه از طریق اغفال دختران جوان و احتمال افزایش دیگر جرایم ارتکابی، از تمام شکات و مالباختگانی که به این شیوه یا توسط شخصی تحت هویت مجعول «آرمان امیری‌اد» مورد سرقت یا اغفال قرار گرفته‌اند، دعوت می‌شود برای شناسایی متهم و طرح شکایات خود به پایگاه دوم پلیس آگاهی تهران مراجعه کنند و اطمینان و اعتماد کامل داشته باشند که هر گونه اظهارات آنها در خصوص پیگیری شکایات آنها کاملاً محرمانه و نزد مقام قضایی و پلیس آگاهی محفوظ باقی خواهد ماند.»

■

و زنم دو بچه داشتیم و همسرم حاضر بود با من زندگی کند اما خانواده‌اش خیلی در کارهای ما دخالت می‌کردند. به هر حال وضع طوری شده بود که همسرم از من جدا زندگی می‌کرد. تا اینکه باخبر شدم دخترخاله زنم نامزد کرده است. آنها من را هم به نامزدی دعوت کرده بودند، گفتم شاید رفتن من باعث شود همسرم با من اشتی کند و به خانه برگردد. نامزدی در خانه پدرزنم بود، بعد از اینکه در مراسم شرکت کردم برادر بزرگ زنم جلو آمد و به من گفت حالم از تو به هم می‌خورد، ما با هم جروبحث کردیم. من پسرم را بغل کردم و به زنم گفتم بیا برویم اما محمد –مقتول– که برادرزن کوچکم است سعی کرد بچه را از من بگیرد، در همین هنگام برادرزن بزرگم آمد و با من درگیر شد. بچه را زمین گذاشتم، چاقو برداشتم و به برادرزنم گفتم دعوا را بیننداز، اما او کوتاه نیامد. ما با هم درگیر شدیم و نمی‌دانم چه شد که ضربه را به بدنش زدم. او در پایان از خانواده همسرش عذرخواهی کرد اما آنها حاضر به گذشت نشدند و رای بر قصاص صادر شد. متهم به رای صادره اعتراض کرد اما این رای در دیوان عالی کشور مورد تأیید قرار گرفت. بنابر این گزارش، متهمان هر دو پرونده در نوبت اجرای حکم دادرسی جنایی تهران قرار گرفته‌اند.

و زنم دو بچه داشتیم و همسرم حاضر بود با من زندگی کند اما خانواده‌اش خیلی در کارهای ما دخالت می‌کردند. به هر حال وضع طوری شده بود که همسرم از من جدا زندگی می‌کرد. تا اینکه باخبر شدم دخترخاله زنم نامزد کرده است. آنها من را هم به نامزدی دعوت کرده بودند، گفتم شاید رفتن من باعث شود همسرم با من اشتی کند و به خانه برگردد. نامزدی در خانه پدرزنم بود، بعد از اینکه در مراسم شرکت کردم برادر بزرگ زنم جلو آمد و به من گفت حالم از تو به هم می‌خورد، ما با هم جروبحث کردیم. من پسرم را بغل کردم و به زنم گفتم بیا برویم اما محمد –مقتول– که برادرزن کوچکم است سعی کرد بچه را از من بگیرد، در همین هنگام برادرزن بزرگم آمد و با من درگیر شد. بچه را زمین گذاشتم، چاقو برداشتم و به برادرزنم گفتم دعوا را بیننداز، اما او کوتاه نیامد. ما با هم درگیر شدیم و نمی‌دانم چه شد که ضربه را به بدنش زدم. او در پایان از خانواده همسرش عذرخواهی کرد اما آنها حاضر به گذشت نشدند و رای بر قصاص صادر شد. متهم به رای صادره اعتراض کرد اما این رای در دیوان عالی کشور مورد تأیید قرار گرفت. بنابر این گزارش، متهمان هر دو پرونده در نوبت اجرای حکم دادرسی جنایی تهران قرار گرفته‌اند.

در پی کنتیکوهای وی، پتوی به کارلینا می‌گوید

خروس چینی تخم گذاشت

ایستنا: یک مرد روستایی در چین ادعا کرد که خروسش تخم می‌گذارد. مالک این خروس در توضیح این اتفاق عجیب گفت: «در طول فصل زمستان هفت مرغ را برای گذران زندگی سربریدم و مصرف کردم و تنها یک خروس برپیمان باقی مانده بود. اما وقتی به لانه این پرنده‌گان رفتم، داخل لانه یک تخم پیدا کردم. ابتدا تصور کردم فردی با من شوخی کرده است. اما در روزهای بعد نیز داخل لانه تخم پیدا کردم تا اینکه با چشمان خودم دیدم که این خروس روی تخمی خوابیده است.» پس از انتشار این خبر مسوولان محلی این ایالت آزمایش روی این خروس را آغاز کردند.

حوادث

خشم درونی و بیرونی

■ اسیدپاشی یک مرد به همسرش، شلیک گلوله به او و در نهایت قتل خودکشی، اقدامی است که باید مورد بررسی دقیق قرار بگیرد و این را باید بدانیم که عامل چنین رفتاری، اختلال شخصیت پرخاشگر غیرقابل کنترل است. در جامعه ماشخاص پرخاشگر زیادی وجود دارد اما عکس‌العمل افراد در برابر محرک‌های محیطی متفاوت است. مثلاً ممکن است فردی مرتکب قتل شود ولی قتل ناشی از خشم زیاد نیست، این خشم از طریق وسیله و ابزار قتل و نوع قتل قابل تشخیص است. واقع زجر زیادی که هنگام قتل از سوی قاتل اعمال می‌شود نشان‌دهنده درجه خشم و شخصیت هیجانی قاتل است که نمی‌تواند خشم خود را کنترل کند و آن را در قالب رفتارهای پرخاشگرانه بروز می‌دهد. از این دسته از حرکات و رفتارهای توم با زجر می‌توان به اسیدپاشی، مثله کردن و قتل‌های فجیع اشاره که در این مورد هم رفتار مرد نشان دهنده درجه خشم بیرونی و حس انتقام بیش از حد است. در حالتی دیگر فرد با خشم و عصبانیت درونی دچار افسردگی می‌شود و وقتی خشم، درونی شود تفکرات خودتخریبی در فرد بروز می‌کند و این خودتخریبی در نوع رفتار، خودکشی و ابزار خودکشی قابل تشخیص است. مثلاً فردی ممکن است به شیوه‌های محرمانه و پنهانی خودکشی کند و قرص بخورد، افرادی هم به خودسوزی یا زدن رگ دست به شیوه‌های نمایشی روی می‌آورند تا به دیگران پیام بدهند یا توجه به رفتار این مرد، می‌توان گفت او به حدی از همسرش آسیب دیده که برای قتل او یکی از زجرآورترین شیوه‌ها را انتخاب کرده است. البته ممکن است این اسیدپدگی غیرواقعی باشند و نمود بیرونی نداشته یا ناشی از سوءظن این مرد به همسر خود باشد. حتی اگر رفتار این فرد ناشی از یک منشا بیرونی و واقعی بوده، وجود اختلال شخصیت آسیب‌رسان در او وجود داشته است و او با این کار قصد داشته محیط را تحت‌تأثیر قرار دهد. در حالت طبیعی اگر کسی بدی کرد و محرک بیرونی وجودداشت و ما مجاز به انجام بعضی از رفتارها نیستیم و حتی اگر کسی مرتکب قتل شده در نهایت رافت، او را می‌بخشیم چون نمی‌خواهیم این خشم منتقل شود و در مواردی هم که به مجازات افراد نیاز است هیچ‌کس اجازه ندارد خودسره‌القدم کند اما افرادی مانند فرد مورد بحث به دلیل عبق پرخاشگری و رفتار پرخطرکی که دارند، خود را مجاز می‌دانند هرگونه مجازاتی را برای فردی که به آنها آسیب زده در نظر بگیرند. همچنین چنین افرادی خود را تنها فردی می‌دانند که می‌تواند انتقام‌شان را از ظالم بگیرد و در نهایت اجازه رفتار فجیع را به خود می‌دهند. چنین افرادی معمولاً از دوران کودکی، خشم و پرخاشگری را همراه خود داشته‌اند و در خانواده و محیطی پر پرخلش و استرس زندگی و رشد کرده‌اند. از همه مهم‌تر محیط هم عکس‌العمل مناسب درمانی، تشخیص و حمایتی را در برابر آنها نداشته و همین رفتار اجتماعی باعث افزایش خشم و پرخاشگری در این افراد شده است. معمولاً چنین افرادی تمایل به زور دارند و از دوران کودکی ترجیح می‌دهند خودشان قانون را اجرا کنند. در جامعه ما چنین بیماری‌هایی رو به افزایش است چون برای کاهش آن برنامه و مدیریتی نداریم و در آموزش و پرورش و دوران زندگی فردی هیچ‌گونه آموزش مهارت‌های زندگی وجود ندارد. باید افراد در برابر محرک‌های محیطی مقاوم شوند و رفتارهای درست به آنها آموزش داده نشود. باید افرادی که سابقه رفتار بزهکارانه دارند به گونه‌ای شناسایی شوند و تحت حمایت و درمان قرار بگیرند که به خود و دیگران آسیب نرسانند اما چنین مدیریتی در کشور ما وجود ندارد.

تلاجات از سارق دستگیر شده اعتراف کردند.

حادثه‌ها

سر دختر ۳۸ساله توسط برادرش بریده شد

■ ایستنا: دادستان عمومی و انقلاب رشتخوار از توابع استان خراسان‌رضوی از بریده شدن سر یک دختر ۳۸ساله توسط برادرش در این شهر خبر داد. «مولوی شمش» با اعلام این خبر افزود: یک دختر ۳۸ساله در روستای مهدی‌آباد رشتخوار شنبه شب توسط برادرش سر بریده شد و به قتل رسید.
و اما دامه داد: این قتل به علت اختلافات خانوادگی صورت گرفت. وی گفت: پرونده مقدماتی این حادثه در دادرسی رشتخوار تشکیل شده است و تحقیقات در این باره همچنان ادامه دارد.

دستگیری سارق جواهر

■ ایستنا: سارق طلاچات منازل حین سرقت به دام افتاد. سرهنگ مجید مرآت معاون اجتماعی فرماندهی انتظامی استان گیلان دراین‌باره گفت: در پی وقوع سرقت طلاچات از چند منزل مسکونی در شهرستان تالش رسیدگی به موضوع در دستورکار مأموران قرار گرفت و اکیپ‌های عملیاتی با تشدید گشت‌های محسوس و نامحسوس و پوشش مسیرهای تردد احتمالی یکی از سارقان را حین سرقت از یک منزل مسکونی دستگیر کردند.
معاون اجتماعی فرماندهی انتظامی استان گیلان ادامه داد: متهم که مقداری اموال مسروقه را به همراه داشت در تحقیقات پلیسی‌ی چراهی جز اعتراف ندید و علاوه بر این سرقت به چند فقره سرقت طلا از دیگر منازل نیز اعتراف کرد، به گفته مرآت، کارآگاهان در اجرای اعتراف این سارق، دو مالخر را شناسایی و با هماهنگی قضایی آنان را دستگیر کردند. وی با بیان اینکه دو مالخر دستگیرشده به خرید طلاچات از سارق دستگیر شده اعتراف کردند.